

Weidevogeladvies Polder De Houn in relatie tot woningbouw in buurtschap De Hem

Opdrachtgever	Gemeente Leeuwarden
Referentie	E. van der Heijden 2020. Weidevogeladvies polder De Houn in relatie tot woningbouw in buurtschap De Hem. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
Projectcode	20-131
Status	definitief
Datum	7 mei 2020
Projectleider	E. van der Heijden
Autorisatie	R. Strijkstra

Inhoud

1. Inleiding
2. Situatieschets en plannen
3. Gebiedsbescherming en beoordeling
4. Conclusies

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden
tel. 0511 – 474764
email: info@altwym.nl
website: www.altwym.nl

Foto 1- impressie van polder De Houn. De aanwezigheid van plas dras op de achtergrond van de foto wijst op hoge grondwaterstanden, wat zeer gunstig is voor foeragerende weidevogels.

1. Inleiding en vraagstelling

De gemeente Leeuwarden heeft het voornemen om buurtschap De Hem in te richten met nieuwe woningen. Ten oosten van de geplande woonwijk ligt polder De Houn. Deze polder is van groot belang als weidevogelgebied. De aanleg van de nieuwe woonwijk kan leiden tot verstoring van weidevogels en daarmee tot verlies van de kwaliteit van polder De Houn als weidevogelgebied. Om deze reden heeft de gemeente Leeuwarden aan Altenburg & Wymenga gevraagd een beknopte studie uit te voeren naar de effecten van de geplande woonwijk op de weidevogels in polder De Houn. Hierbij gaat het specifiek om het beantwoorden van de volgende vragen:

- Wat zijn de huidige weidevogelwaarden in polder De Houn?
- In welke mate zal de woningbouw leiden tot verlies van kwaliteit van het weidevogelgebied wanneer er geen mitigerende maatregelen worden genomen?
- Welke maatregelen kunnen er genomen worden om negatieve effecten van de woonwijk op het weidevogelgebied te voorkomen of te minimaliseren?

In onderhavige notitie wordt een antwoord gezocht op deze vragen. Altenburg & Wymenga presenteert in deze notitie de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

2. Situatieschets

Het woningbouwgebied De Hem

Het woningbouwgebied is gelegen ten zuiden van Goutum en wordt aan de westzijde begrensd door de Wergeasterdyk. Aan de zuidzijde van het plangebied is de ontwikkeling van een woonwijk gepland. Op die locatie vinden op dit moment al werkzaamheden plaats. De noordzijde van het plangebied grenst aan de bebouwde kom van Goutum. Aan de oostzijde ligt de polder De Houn (zie figuur 1). Het ontwikkelingsgebied bestaat grotendeels uit intensief beheerd productiegrasland en wordt doorsneden met smalle sloten.

Polder De Houn

Polder de Houn is gelegen langs de Hounsdyk ten zuiden van Goutum en ten westen van buurtschap Wiarda, in de zuidelijke uitbreiding van Leeuwarden. De polder is ongeveer 5 ha groot en bestaat grotendeels uit kruidenrijk grasland. Het waterpeil is hier tamelijk hoog. In het gebied staat het water daarom lokaal langdurig in de greppels en in het maaiveld. Het gebied wordt beweide met schapen. In 2019 hebben Oosterveld & Van der Heide (2019) een plan geschreven hoe het gebied het beste ten behoeve van weidevogels kan worden beheerd.

Zoals reeds gesteld wordt polder De Houn gebruikt als broed- en foerageergebied door diverse soorten weidevogels (zie Oosterveld & van der Heide 2019). Volgens de NDFF zijn er in 2018 territoria vastgesteld van Grutto (8), Tureluur (2), Kievit (6) en Scholekster (6). Door de hoge grondwaterstand is het gebied ook van belang als foerageergebied voor verscheidene soorten weidevogels. verder maakt het gebied deel uit van een groter netwerk weidevogelgebied aan de zuidzijde van Leeuwarden (Wymenga et al. 2010).

Polder De Houn heeft geen wettelijk beschermde status; het is geen onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur of 'Natuur buiten EHS'. Ook is het niet door de Provincie Fryslân aangewezen als

weidevogelkansgebied, zodat het geen bescherming geniet conform de beschermingsregels van de Verordening Romte Fryslân 2014.

3. Verstoring polder De Houn in relatie tot nieuwbouw

3.1. Weidevogels en verstoring (een algemene beschouwing)

Weidevogels worden verstoord door wegen, bebouwing, opgaande begroeiing en andere objecten als spoorlijnen, hoogspanningsleidingen, windturbines e.d. De dichtheid aan broedparen vlakbij een verstorend object is veel lager dan op enige afstand ervan. De maximale afstand waarop verstoring nog merkbaar is verschilt per soort en per object. Dit wordt de verstoringafstand genoemd. Zo is de verstoring van rietkragen, fietspaden of landbouwontsluitingswegen beperkt tot ca. 50-100 m terwijl die bij bos kan oplopen tot maximaal 250 m. Dat wil overigens niet zeggen dat binnen die afstand geen weidevogels broeden, maar dat er (veel) minder broeden in vergelijking met een situatie zonder verstoringsobject. De waargenomen verspreiding in het veld is vaak een resultante van de habitatkwaliteit en de situatie ter plaatse (bijv. cumulatie van storingsbronnen). In ieder geval kan worden gesteld dat hoe dichter een verstoringbron gelegen is bij een weidevogelgebied, hoe minder er zal worden gebroed door weidevogels. Een uitgebreide analyse van de effecten van storingsbronnen op weidevogels wordt gepresenteerd door Bruinzeel en Schotman (2011).

3.2 Verstoring van weidevogels in de Provincie Fryslân

De verstoringafstanden waarmee door het bevoegd gezag (Provincie Fryslân) gerekend wordt om de afname van een weidevogelkansgebieden bij ruimtelijke ontwikkelingen te bepalen, zijn niet de maximale verstoringafstanden maar de afstanden waarbij de dichtheid aan weidevogels sterk is verminderd. De door de Provincie gehanteerde verstoringafstanden zijn door Bruinzeel & Schotman (2011) vergeleken met een groot aantal verstoringsonderzoeken die in het verleden zijn uitgevoerd. Op basis hiervan hebben de auteurs geconcludeerd dat de betreffende gemiddelde verstoringafstanden als realistisch kunnen worden beschouwd.

De Provinciale verstoringafstanden zijn juridisch vastgelegd in de Verordening Romte 2014. Zoals gezegd worden ze gebruikt om bij een ruimtelijke ingreep te berekenen hoeveel planologisch vastgelegd weidevogelkansgebied verloren gaat en hoe groot de compensatieopgave is. In tabel 1 is aangegeven welke verstoringafstanden er in de Verordening Romte 2014 worden gehanteerd.

Tabel 1 - Gemiddelde verstoringafstanden voor verschillende verstoringbronnen bij vestiging van weidevogels (bron: Bruinzeel & Schotman en Verordening Rome Fryslân 2014).

Storingsbron	Verstoringafstand (m)
Gemeentelijke weg	50
Provinciale weg	100
Autosnelweg	150
Spoortlijn (intercity)	150
Spoortlijn (lokaal)	100
Fietspad	50
Opgaande begroeiing (bos <0,5 ha, houtsingel, bomenrij, boomgroep)	200
Bos (>0,5 ha)	250
Rietland	200
Hoogspanningsleiding	100
Bebouwing (buiten bebouwde kom)	200
Bebouwing (bebouwde kom)	300
Gaswinstation	325
Windturbines	200

3.3 Verstoring weidevogels in polder De Houn in relatie tot woningbouwontwikkeling

Huidige situatie

De rand van polder De Houn ligt op dit ogenblik op een afstand van ongeveer 80 meter van de nieuwe woonwijk Wiarda en de bestaande woonwijk Goutum. Ook ligt het gebied langs de Hounsdiijk. Dit betekent in principe dat de polder in de huidige situatie al in zekere mate wordt verstoord. De huidige situatie is dus niet optimaal, maar er komen nog wel weidevogels tot broeden en is het gebied als gevolg van plas/dras geschikt voor foeragerende weidevogels..

Toekomstige situatie

Aanleg woonwijk zonder buffer

Uit de analyse van Bruinzeel & Schotman (2011) komt naar voren dat ten aanzien van bebouwing blijkt dat er binnen een afstand van 100 meter van een woonwijk er niet of nauwelijks wordt gebroed door weidevogels. De verwachting is dan ook dat de aanleg van de nieuwe woonwijk direct langs de Wirdumervaart, dus zonder buffer, zal leiden tot verlies van het weidevogelgebied. Dit verlies is mede te verwachten door het gegeven dat ook aan de oostzijde van de polder in buurtschap Wiarda al woningbouwontwikkeling aan de orde is (zie boven).

Om de kwaliteit van het weidevogelgebied (deels) te behouden is het advies om een brede buffer aan te leggen tussen polder De Houn en het woningbouwgebied in buurtschap De Hem. Hoe breed deze buffer moet zijn en hoe deze moet worden ingericht wordt hieronder verder uitgewerkt.

Buffer van 300 meter

In tabel 1 zijn voor diverse verstoringsobjecten de door de Provincie Fryslân gehanteerde gemiddelde verstoringafstanden aangegeven. Voor bebouwing binnen de bebouwde kom gaat het om een verstoringafstand van 300 meter. Dit betekent dat bij een buffer van 300 meter negatieve effecten op polder De Houn grotendeels kunnen worden uitgesloten.

Buffer van 200, 100 of 50 meter

Overigens betekent dit niet dat als de bufferzone minder breed wordt dan 300 meter er dan niet meer door weidevogels in polder De Houn zal worden gebroed. Wel zal er sprake zijn van een graduele afname naarmate de bufferzone minder breed wordt aangelegd. De verwachting is dat een bufferzone van bijvoorbeeld 200 meter breed zal leiden tot een reductie van de kwaliteit van het gebied met 30%. Bij een breedte van 100 meter of een breedte van 50 meter bedraagt deze afname respectievelijk 65% en 85%. Waarschijnlijk zal deze afname nog iets hoger zijn, vanwege toenemende predatie.

In het rapport van Oosterveld & Van der Heide (2019) is aangegeven hoe polder De Houn optimaal voor weidevogels kan worden ingericht. De verwachting is dat door het optimaliseren van de polder de negatieve effecten van de verstoring van de woonwijk zal worden gemitigeerd. Bij voorhand is echter niet aan te geven bij welke bufferbreedte in combinatie met mitigerende maatregelen de huidige kwaliteit van polder De Houn in zijn geheel kan worden gewaarborgd.

3.4 Inrichting van de buffer

Zoals al aangegeven leiden hoogopgaande landschapselementen ook tot verstoring van de weidevogels. Dit betekent dat de bufferzone zijn open karakter moet behouden zonder opslag van riet, bomen en bosschages. Daarom wordt geadviseerd om het gebied om te vormen tot kruidenrijk grasland met hoge grondwaterstanden. Dit kan eenvoudig worden gerealiseerd door het huidige cultuurgrasland in de bufferzone extensief te beheren. Het gebied kan dan worden gebruikt als voedselgebied voor jonge kuikens uit polder De Houn. Om roofdieren zo veel mogelijk te weren wordt daarnaast geadviseerd om aan de westrand van de buffer een 10 meter brede waterloop aan

te leggen die in verbinding staat met Wirdumerfeart. Om het gebied te laten functioneren als uitloopgebied voor kuikens is het van belang om de buffer niet toegankelijk te maken voor publiek (speelplaatsen, wandelroutes, etc.). Ook wordt geadviseerd om de buffer van noord naar zuid overal even breed aan te leggen. Een impressie van de bufferzone is weergegeven in figuur 1.

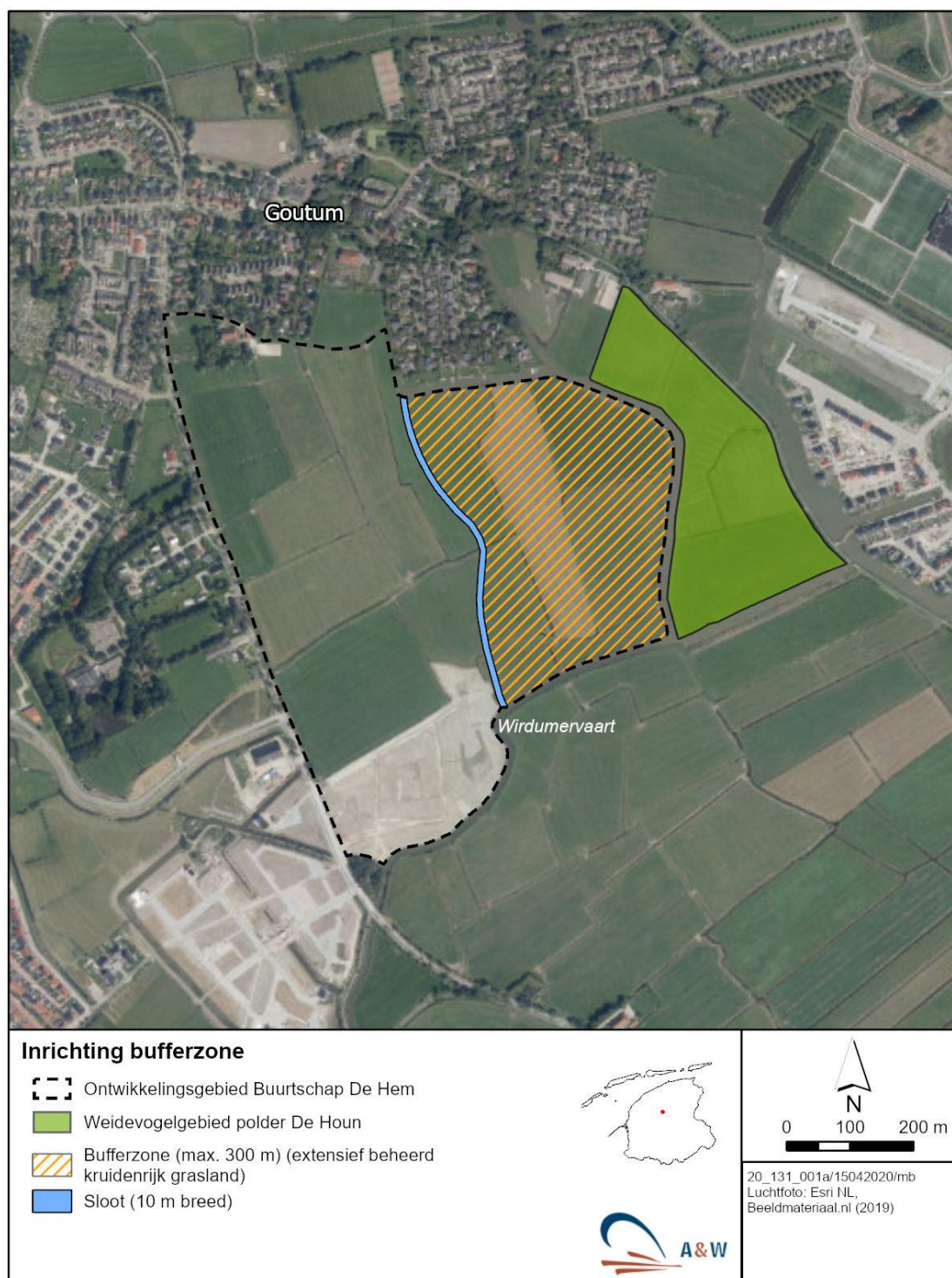
Handhaven relatie met overige gebieden

Verder wordt geadviseerd om de ecologische relatie die polder De Houn heeft met het gebied ten noorden van de Wâldwei te behouden en dit deel van het agrarisch landschap niet verder te ontwikkelen.

4. Conclusies

Uit bovenstaande analyse kan het volgende worden geconcludeerd:

- Polder De Houn is nog één van de laatste goede weidevogelgebieden aan de zuidrand van Leeuwarden.
- Realisatie van de woonwijk De Hem direct langs polder De Houn zal ertoe leiden dat de kwaliteit van het weidevogelgebied verloren zal gaan.
- Om de kwaliteit van het weidevogelgebied in polder De Houn (tot op zekere hoogte) te waarborgen dient tussen de polder en het woningbouwgebied De Hem een brede bufferzone te worden aangelegd.
- Bij een bufferzone met een breedte van 200 meter kan worden aangenomen dat de kwaliteit van de polder met meer dan 30% zal verminderen, mede gezien een toename van de predatie.
- De verwachting is dat door het optimaliseren van de polder de negatieve effecten van de verstoring van de woonwijk zal worden gemitigeerd. Bij voorhand is echter niet aan te geven bij welke bufferbreedte in combinatie met mitigerende maatregelen de huidige kwaliteit van polder De Houn in zijn geheel kan worden gewaarborgd.
- Pas bij een bufferzone met een breedte van 300 meter zal de polder geen of nauwelijks invloed meer ondervinden van het woningbouwgebied.
- Voorkomen moet worden dat er in de bufferzone bomen, bosschages en riet tot ontwikkeling komen. Geadviseerd wordt om de bufferzone om te vormen tot kruidenrijk grasland.

Figuur 1 - Impressie van de bufferzone zoals deze kan worden gerealiseerd tussen de woningbouw in buurtschap De Hem en polder De Houn.

Literatuur

- Bruinzeel, L.W. & A.G.M. Schotman 2011. Onderbouwing verstoringsafstanden werkplan weidevogels in Fryslân, A&W rapport 1624/Alterra rapport 2184. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden/Alterra Wageningen
- Oosterveld, E.B. & Y. van der Heide 2019. Weidevogeladvies polder De Houn. A&W-notitie 3188hou. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
- Wymenga, E. , L.W. Bruinzeel & F. Hoekema 2010. Compensatie voor weidevogels in het kader van ontwikkelingen rond Leeuwarden. A&W-rapport 1324. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden/ Veenwouden

Websites

NDFF